BÉCSI POSTA

A BORNEMISZA PÉTER TÁRSASÁG KULTURÁLIS ÉRTESÍTŐJE

Új sorozat, XVII. évfolyam, 4. (129.) szám **Bécs, 2022. április**

A Bécsi Posta olvasói, a BPT barátai figyelmébe!

A postai küldemények újraszabályozása, illetve újraárazása miatt, a Bécsi Posta postázási díja egyik napról a másikra megtöbbszöröződött! Ehhez járulnak továbbá az egyre növekvő nyomdaköltségek is. A következmény: a Bécsi Posta kinyomtatása és terjesztése az eddigi példányszámban fenntarthatatlanná vált számunkra, ezért kompromisszumos megoldáshoz vagyunk kénytelenek folyamodni: a lapot továbbra is postázzuk mindazoknak, akik támogatták, támogatják a Bornemisza Péter Társaság tevékenységét és fennmaradását, ugyanakkor felhívjuk a figyelmet, hogy honlapunkon (www.bornemisza.at) *bárki szabadon hozzáférhet a Bécsi Postához, olvashatja azt.* Mi is szeretjük a kézbefogott újságpapír zizegését, a nyomdafesték friss szagát, de hisszük, hogy végső soron *nem a hordozó médium, de maga a szellemi termék a legfontosabb*, bármilyen formában jusson is el az olvasókhoz az. Megértésüket köszönjük!

a BPT Elnöksége
www.bornemisza.at

Demény Péter

A mese ereje – Eperjesi Noémi képeiről

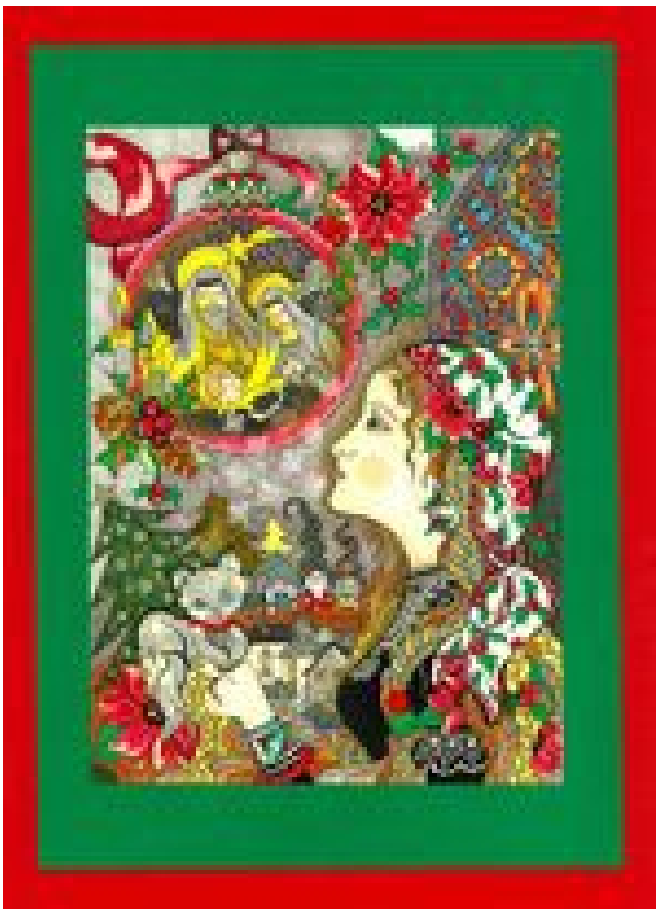

Hat éve élek vele, mégsem tudtam olyan jól megfogalmazni, mint egy ismeretlen, aki azt mondta, a képei naivak, mégis nagyon kifejezők. Gyakran előfordul, hogy mások mondják ki, amit nekünk kellene. De azt hiszem, ez a „mégis” fölösleges. *Éppen azért* kifejezők, mert naivak: nem a különféle elméletek hatására készültek, hanem az ősiség közelében. Mint a primitív népek művészete, ahol a civilizáció rombolása még nem végezte el áldásos munkáját.

Ez azonban ismét csak egy elmélet. Végső soron bármi lehet rossz is, jó is, bármiből is keletkezik; tehetség kérdése minden, látásmódé, azé, hogyan pillantja meg a művész, amit aztán a képre álmodik. A látásmód viszont frissesség, üdeség kérdése, vagyis éppen azé, hogy el tud-e tekinteni az ember mindattól, amit tanult. Az alkotás mindig tudás, mesterség és tehetség, ihletés feszültségében keletkezik.

Frissek a színek is, mintha abban a pillanatban ő látta volna meg őket, és úgy, ahogy a képeire kerültek. Frissek a formák: akárhányadik macska, akármelyik tájkép vagy mandala, mindig éppen az első és az egyetlen. Mátyás sohasem volt olyan, mint az ő képén,

mégis Mátyás kétségbevonhatatlanul. Friss a mese, amely még senkivel nem történt meg pontosan így. És minden történet mese, akár szomorú, akár boldog.

A felnőttkor is gyerekkor: a „felnőtt” érzelmek is olyan ártatlanul jelennek meg, mintha a történetek nem számtalanszor ismétlődtek volna már az idők folyamán. Ez az egyszeri-tapasztalás az először-látás következménye, egy üde tekinteté, amelyet a művész képes azon ártatlanságában a papírra vetni.

Sokan szecessziósnak nevezik, egyik barátom Aubrey Beardsley-hez, Wilde illusztrátorához hasonlította. Ez a párhuzam számomra arról árulkodik, hogy szokatlan ebben a korszakban, amelyben mintha a képzőművészet végére értünk volna, és már csak a realizmus vagy a posztmodern lehetőségei léteznének. Talán innen a valóban szecessziós zsúfoltság és színpompa: menekülés a szándékos kopárságtól. Talán más út nincs már, hiszen a valóság minden irányban egyre szürreálisabb; már csak a mese maradt.

Igaz, kitapintható itt egy lélektani vonatkozás is. Noéminek nehéz, agresszióval teli gyerekkora volt, s első korszakában, mint ő maga meséli, ismerősei őszinte döbbenetére szülővárosa, Zilah református temetőjében sétált, és fekete és barna gyökereket festett, mint aki a virágokat nem is látja már. Csupán jóval később, amikor élete már elindult valamiféle kiegyensúlyozottság, egy élhető béke felé, akkor kezdte azokat a képeket-grafikákat alkotni, amelyeket ma látunk. A sűrű és szívesen használt színek, a vidámság, a mesebeli hangulat arra való, hogy elűzze a durván megtapasztalt valóságot, s ilyen értelemben a valóság egyenesen ellensége a művésznek, nem kér belőle, más világot szeretne látni, és felfedezi, hogy van egy ilyen világ, még akkor is, ha soha nem a felszínen húzódik meg. Ezért vezet minden ösvény valahová, ahová a néző nem láthat be, csak elképzelheti, hogy mi lehet ott.

A színekkel történő játszadozás, a színek kezelése amúgy nem egyhangú: nem arról van szó, hogy Eperjesi Noémi mindössze a pirossal és a narancssárgával manőverezik, azokat variálja, inkább arról, hogy miközben a feketét, a barnát, a szürkét is használja, képeinek atmoszférája mindig vidáman rejtélyes. Mint a Mátyás-képen: a sok elem, motívum, szereplő között nem könnyű megtalálni, pontosan melyik miért is került oda, s a kép nézője végül bizonyára arra jut, hogy az „objektív” okok mellett feltétlenül „szubjektíveknek” is kell szerepelniük, és talán ez az a vonás, amely ezt a művészt a legtöbb másiktól megkülönbözteti. Noha természetesen semmilyen értelemben nem vagyok szakértő, az erdélyi magyar képzőművészetben gyakran tapasztalom, hogy a festő a leghalványabb támpontot sem adja a befogadónak, olyan fákat vagy házakat nézegetek, amelyek „éppen olyanok”, mint a valóságban, és nem jövök rá, ugyan miért éppen azt az aláírást látom a képen, amelyet olvasok. Akár tetszenek viszont Eperjesi Noémi képei, akár nem, azt kénytelenek vagyunk elismerni, hogy összetéveszthetetlenül az övéi: egyéniek és egyediek. Ecset- és színkezelése, perspektívája, beállításai egytől egyig személyesek.

Bevallom, a festményeit jobban szeretem, mint a grafikáit, noha például közös kötetünkben, a *Lélekkabát*ban (2015) megmutatta, milyen szépen dolgozik ebben a műfajban is. Mégis úgy érzem, hogy a vásznon jobban, teljesebben ki tud bontakozni az a világ, amely rá jellemző, vagy amely benne rejtőzik, több a tere annak a világmesének, amelyből minden műve egy-egy darab, holott mindegyik teljes önmagában is.

Persze sem festményei, sem grafikái nem a semmiből születtek, és itt most nem a pszichológiai, hanem a mesterségbeli háttérre célzok. Szabó Vilmos volt az a művésztanár, akit a mai napig hálásan emleget, és aki meglátta a gyermekben a lehetőséget, alkotótáborokba vitte magával a középiskolás tanulót. A legtöbbet az encsi tábor segített rajta, ahol a szervezők nagyvonalúságának köszönhetően rézkarc és linómetszet készítéséhez szükséges eszközöket vásárolhatott, és technikai szempontból sokat fejlődhetett. Gyakorlati készségei így, egy lelkes mester odafigyelése révén alakulhattak ki, s így már könnyebben készíthette el, rajzolhatta meg mindazt, amit a világban látott, és amiből összeállt végül az a mese, amely folyamatosan készül, és amelyet most már Nagyenyeden, Bukarestben, Kolozsváron, Brassóban, Marosvásárhelyen, Nagyváradon és másutt is láthattak az érdeklődők.

Ez a mese ezekben a művekben íródik, rajzolódik, ezekben valósul meg: egy naiv és kifejező életműben. Örülök, hogy nemcsak beszélhetek róla, hanem élhetem is.

(Forrás: Művelődés, 2020. májusi szám)

M E G H Í V Ó

A Bornemisza Péter Társaság áprilisi rendezvényére

Előadónk:

Demény Péter

Bécsi órakeringő. Egy város változásai az irodalmi időben

Kiállítónk:

Eperjesi Noémi

Szépregény. Eperjesi Noémi képei

2022. május 8-án, vasárnap, d.u. 17:30 órakor
A rendezvény helyszíne: Bécs 6., Capistrangasse 2/15

Demény Péter

1972. július 24-én született Kolozsváron.
1990 – érettségizett a Brassai Sámuel Ipari Líceumban.
1990–1995 – magyar–román szak, BBTE, Kolozsvár.
Kiadónál (Kriterion, Polis), napi- és hetilapnál (Krónika, Erdélyi Riport) dolgozott, jelenleg a Látó esszérovatának a szerkesztője és a Kolozsvári Bölcsészkaron óraadó tanár.
Legutóbbi kötete: *Villámvignetták*, Eperjesi Noémi illusztrációival (Ábel, Kvár, 2021)

Eperjesi Noémi

1979. június 12-én született Zilahon.
A zilahi Művészeti Líceumban érettségizett 1997-ben.
A nagyváradi Képzőművészeti Egyetem Művészeti Pedagógia tanszékén végzett 2004-ben.
Debrecenben, Zilahon, Brassóban, Kolozsváron, Nagyenyeden, Nagyváradon voltak kiállításai.
Demény Péter, Kiss Lehel, Simonffy István stb. köteteit illusztrálta. 2021-ben *Ceruzaidő* címmel kifestőkönyve jelent meg Demény Péter négysorosaival (Kreatív kiadó, Mvhely).
Oldala a Facebookon: Art-Noe.

.

Villáminterjú Eperjesi Noémi képzőművésszel

Kató Zoltán: Kedves Noémi! A Bécsi Posta lapjain, illetve a Bornemisza Péter Társaság székhelyének falain magyar alkotókat, művészeket igyekszünk bemutatni a művészetkedvelő bécsi magyar közösségnek. Kérlek, röviden mutatkozz be.

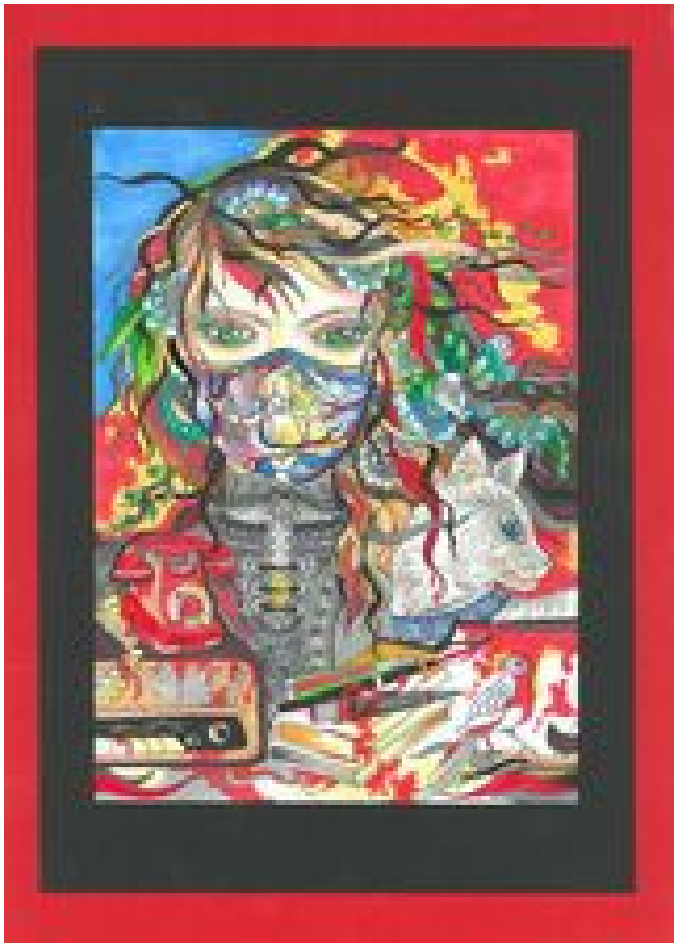

Eperjesi Noémi: 1979-ben születtem Zilahon. Művészeti középiskolát végeztem, aztán Nagyváradon képzőművészeti egyetemre jártam, mindkettőn románul folyt a tanítás. Most már évek óta tanítok, könyveket illusztrálok és festek, rajzolok.

K.Z.: Láttam néhány rajzodat, festményedet. Valóságos mesevilág! Nem csak a témaválasztásra, de műalkotásaid megfogalmazására is gondolok. Ennyire otthonosan mozogsz a mesében?

E.N.: Jó szó a mesevilág, mert azt kellett teremtenem magamnak, hogy nyugodtan élhessek. Az utóbbi időben ez még inkább sikerült, mert az élet is segített.

K.Z.: Hol tanultad meg a szakmai fogásokat? Ki a tanítód, mestered?

E.N.: Szabó Vilmos zilahi képzőművész segített rajtam nagyon sokat, talán őt nevezhetném a mesteremnek. Tanárként és emberként egyaránt nagyszerű volt.

KZ: Mennyire kísérletezel szívesen? Milyen festészeti technikákban, irányzatokban próbáltad ki magad?

E.N.: Minden érdekel, de nagyon figyelek a részletekre, talán ezért érzik sokan úgy, hogy a grafika az igazi műfajom. De én imádom a festészetet, és nagy örömmel festek egyedi tárgyakat. Szeretek elmerülni a különféle szövegekben is, hogy „meghalljam" a hangjukat, és tudjak úgy beszélni, mint azok, csak a magam műfajában.

K.Z.: Hol láthatta eddig a közönség a munkáid?

E.N.: Hálistennek sokfelé: Debrecenben, Nagyváradon, Kolozsváron, Marosvásárhelyen, Brassóban és természetesen Zilahon.

KZ: Rajzoló és festőtehetséged rajztanárként kamatoztatod, tanítványaidat szépérzékenységre és kézügyességre oktatod. Kíváncsi vagyok, mennyiben befolyásolja művészetedet a gyermekekkel való foglalkozás?

E.N.: A gyermekektől folyamatosan impulzusokat kapok. Az én fantáziám is gyermeki, jó találkozások jönnek így létre. A projektjeimben is szívesen vesznek részt, szóljanak bár Románia kisebbségeiről vagy a cicákról.

K.Z.: Köszönöm a beszélgetést!

Az interjú Kató Zoltán készítette

Költőváróban

Egyetemistaként, majd tanársegédként tíz évet töltöttem Kolozsváron. Anyám révén félig kolozsvári vagyok. Demény Péter barátom tősgyökeres kolozsvári, beleértve jellegzetes és utánozhatatlan kiejtését is, mely annak idején hol elbűvölt, hol zavart engem, aki a székely fenyők árnyékában nőttem fel. Péterrel úgy voltunk, hogy hónapokig nem láttuk egymást, aztán lépten-nyomon összefutottunk. A Sétatér sarkán a Tamási Áron színház vagy a Heltai Gáspár Alapítvány Mikó utcai könyvtára volt gyakran a soha meg nem beszélt, spontán találkozásaink helyszíne. Ugyancsak izgalmas beszélgetések helyszíne volt a Bölcsészet Ferenc József úti (Horea út) szecessziós épülete, vagy a nagypiac a Széchenyi téren. Péter a tér egyik beszögelésében lakott. A legjobb helyen, hiszen a költők, különösen Villon óta, szeretnek a piacok környékén tanyázni, ahol tömény az élet és az ihlet szakadatlan. Azon a piacon, koratélen, Kányádi Sándorral együtt vásároltunk savanyúkáposztát. Ahogyan Kányádi a mérai kofával az aranysárgára savanyított két fej káposztára megalkudott, maga volt a hamisítatlan poézis. Kányádi nyelvi humorával a kofát is a költészet magasságaiba emelte: a pirospozsgás, húsos kofaasszony válaszaiban maga is költő volt – öt percre. Demény Péterrel mindig izgalmas szellemi kaland volt találkozni. Egyben végtelenül szórakoztató is. Jellegzetes nevetése gyakran beékelődött okos-érzékeny szavai közé. Mára is megőrizte ezt a képességét. Demény Péter a Bornemisza Péter Társaság májusi rendezvényén Bécsről fog beszélni, de nemcsak városunkra vonatkozó irodalmi eszmefuttatásait, hanem Kolozsvár, Marosvásárhely irodalmi levegőjét, hangulatát is magával hozza. (mkz)

FÜLESFOTEL ROVAT

Lány, mályvarózsával

Méghogy egy világvárosban élnék?! Nem! Egy kedves kisvárosban, a Landstrassen, Bécs harmadik kerületében lakom. Úgy megszoktam, valóságos harmadik kerületi lokálpatrióta vált belőlem. Ha időnként – munka miatt vagy szórakozásból – átrándulok valamelyik másik „Bezirkbe”, kerületbe, úgy csavargatom a nyakam kiváncsian, mint aki egy másik városba érkezett. Valóban, a különböző bécsi kerületeknek nagyon sajátos, megkülönböztethető arculata, jellege van.

Jó szomszédságom van a kerületben, nem panaszkodom. Külön büszke vagyok két szomszédomra. Az egyik Prinz Eugén, a törökverő, legendás Savoyai Jenő herceg. Szelleme időnként végigbiceg a Belvedere palota sétányain. Többször láttam, amint az óriási parkban sétálva, a nevét viselő, a parkot szegélyező utca közelében megtorpan és fejét elfordítja. Ott áll a török nagykövetség, homlokzatán óriási török zászló lobog. Az utókor, ha hálásabb nem is, de figyelmesebb lehetne legalább! A másik szomszédom, a Stowasser nevű torzonborz, szakállas morva származású művész, aki Hundertwasser néven vált világhírűvé. Háza előtt, legelső látogatásomkor, majdnem hasraestem. Nem a ház lenyűgöző tarkasága billentett ki egyensúlyomból, hanem az a megdöbbentő tény, hogy a járda hatalmas hullámot vetett a lábam alatt. Megtanultam, Hundertwasser valóban az egyenes ellensége, térben és síkban egyaránt. Nagyon kell vele vigyázni!

Orosz rulett eredményezte, ahogyan idekerültem. Véletlenek sorozata, semmi tervezés. Egy hónapig nagyon kedves és segítőkész rokonoknál laktam, a Favoritenen – köszönet érte! - aztán első fizetésemből kivettem a saját bérlakásomat. Annak idején, Kolozsváron, tíz év alatt több mint húsz helyen laktam, elég tapasztaltnak hittem magam bérlakáskeresésben. A dolog nehezebb volt, mint gondoltam, de végül csodával határos módon a belvárosban találtam egy két-szoba-konyhás lakást. Beköltöztem a Rennweg és az Ungargasse sarkára, és, jóllehet azóta már a harmadik helyen lakom, megállapodtam a kerületben, melyet Botschaftsviertelként is emlegetnek, mivel egymást érik a nagykövetségek itt. Közvetlen szomszédságomban, karnyújtásnyira van tőlem az orosz, a német, az angol, az iráni és a kínai nagykövetség. Szépen megférnek egymással.

A Rennweg. Versenyútat, versenypályát jelent. Valamikor a lókupecek itt futtaták meg az eladásra kínált paripáikat, árujuk kiválóságát bemutatandó. Az Ungargasse attól lett magyar utca, hogy évszázadokig itt hajtották a magyar gulyások a rideg magyar szürkemarhát a sankt-marxi vágóhidakra. Mivel állandóan itt jöttek-mentek hazánkfiai, magyar kereskedők és fogadósok telepedtek meg az utcában. Ma már nyomuk sincs. A gulyaterelés a vasúti szállítással, a 19. században ért véget. A marhavagonok kerekeinek kattogása kiszorította a szilaj magyar gulyások kurjongatását. Később a nagy vágóhidak is bezártak. Ma is meglévő műemlékcsarnokaik nem a marhák halálbőgésétől, hanem rockkoncertek előadóitól vagy nemzetközi vásárok, kiállítások látogatóitól hangosak.

Harmadik kerület! Életem elmúlt másfél évtizedének jelentős eseményei egy fél kilométeres sugarú körben játszódtak le. Három helyen laktam, megnősültem, majd elváltam, saját műhelyt nyitottam két helyen is ez alatt az idő alatt, ebben a jól belátható, könnyen bejárható körben. Itt járt óvodába, majd elemi iskolába, most pedig gimnáziumba jár a lányom.

Ebben a kilométeres átmérőjű körben van egy lányszobor. Sötétvörös mályvarózsa-sövény mögé húzódva, ott áll télben-nyárban. Nehéz észrevenni, alig lehet látni. Tizenöt éve ismerjük egymást. Láttam augusztusi kánikulában, felhevülten, kis, bronz melle vibrált a hőségtől, és láttam félrecsapott hósapkában, januári fagyban, meztelenül, a csupasz mályvavesszők mögött. Nem tudom kinek a lánya, ki formázta, ki állította oda, a félreeső átjáróba - rövidítés két utca között - a bíbor mályvák mögé, az örökzölden patinás bronzszűzet. Könyvekben és az Interneten is utánanéztem, még a kerületi múzeum öreg teremőrét is megkérdeztem, de nem sikerült megtudnom, hogy kicsoda ő?

Nekem időközben a szakállam deresre fordult és léptem is lassul. Ő csak áll, nem változik és titokzatosan mosolyog. Nem rám, vagy másra, hanem magamagának. Mások észre sem veszik, én azonban kitartóan, már sok éve köszönök is neki. Hangtalanul, magamban, de köszönök.

Valamelyik nap furcsa felfedezést tettem. A Google térképén kerestem valamit. Hirtelen kirajzolódott előttem életem színtere, a harmadik kerület, meg annak számomra kardinális pontjai: három lakás (élet), két műhely (munka), polgármesteri hivatal (esküvő!), törvényszék (válás!), gyermekem iskolái (jövő!) és rádöbbentem valamire! Méricskéltem a térképen, számításokba merültem és meggyőződtem megsejtésem igazáról. Ha vonalakkal összekötöm életem helyszíneit, a lányszobor a bíbor mályvarózsák mögött, pontosan ezeknek a vonalaknak a metszéspontjában van! Lehetetlen! Az ismeretlen lányszobor életem gyújtópontjában áll és mosolyog, és én már több mint évtizede, mit sem sejtve, körülötte élem életem! Mi ez, ha nem boszorkányság?!

Megvilágosodásom óta továbbra is ott járok el előtte. Első döbbenetem után, megnyugodtam, nem félek tőle. És, mint mindig, köszönök neki. Tisztelettel és most már hangosan!

Másréti Zoltán

Gyermekek oldala - Gyermekek oldala - Gyermekek oldala.

Kányádi Sándor:

Április hónapja

Bolondos egy hónap,
április hónapja,
hol kalap a fején,

Köpenyegbe burkol,
ingujjra vetkőztet;
mutatja a tavaszt
hol nyárnak, hol ősznek.

Hiába próbálnád
kilesni a kedvét,
túljár az eszeden,
mire észrevennéd.

Búsnak teszi magát,
szeme könnyben ázik,
mindegyre lehunyja
sűrű szempilláit.

Aztán gondol egyet,
fülig fut a szája,
s ránevet a fényben
hunyorgó világra

Figyelő Figyelő Figyelő Figyelő

ELŐZETES

A **Bornemisza Péter Társaság** következő rendezvényének meghívottja **Dr.ENDRŐDI Gábor (ELTE BTK, Budapest),** művészettörténész**,** egyetemi tanár: *"Bécsi szobrászműhelyek és magyarországi megrendelők Hunyadi Mátyás korában".* Az est közös rendezvény a Bécsi Magyar Történeti Intézettel (Collegium Hungaricum).
Időpont: 2022. június 12-én, d.u. 17:30-kor. **Helyszín:** Bécs 6. Capistrangasse 2/15.

Jelen számunkat **Eperjesi Noémi** munkáival illusztráltuk. A képek címei: az 1. oldalon az „Ima”, a 4. oldalon „A vírus” és a 6. oldalon a „Távollét” látható.

Rendezvényeink,
az e pillanatban érvényes járványügyi szabályozások értelmében, minden korlátozás nélkül látogathatók.

KIÁLLÍTÁSOK

GONE VIRAL / RAGÁLYOSAN TERJED

Április 20-án nyílt meg a fenti kiállítás a bécsi Collegium Hungaricumban.

Korunkat és kultúránkat rohamtempóban uralja el a hálózatosodás, a globális integráció és a kommunikáció mindenoldalúsága. Civilizációnk mindinkább és feltartóztathatatlanul technológia-függővé válik. Egyre inkább ki vagyunk téve váratlan tüneményeknek, amelyek a hálózat és a technológia révén villámgyorsan és globális méretekben képesek szétterjedni. A kiállításon a youngart galéria kortárs művészeinek olyan munkái láthatók, amelyek a GONE VIRAL / RAGÁLYOSAN TERJED hívószóra válaszolnak.

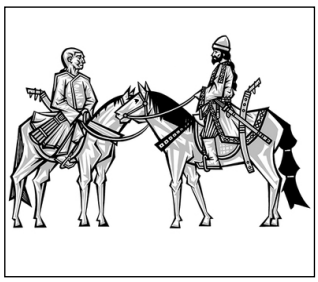

REITERNOMADEN IN EUROPA / LOVASNOMÁDOK EURÓPÁBAN

November 6.-ig tekinthető meg a Melk melletti Schallaburgban az Európában letelepedett nomád törzseket bemutató kiállítás.
A hunok, az avarok, a bolgárok és a magyar törzsek többségében pásztorkodással, állattenyésztéssel foglalkoztak. De a nomád törzseknél is korán kialakulnak a társadalmi struktúrák, hierarchiák. Kialakul a harcoló elit, amely vadászat közben sajátította el harci képességeit.

Lapunk letölthető a BPT honlapjáról: www.bornemisza.at/

Absender: P.b.b Péter Bornemisza Gesellschaft
A-1060 Wien, Capistrangasse 2/15.

www.bornemisza.at

“Wiener Post“
Gefördert aus Mitteln der
Volksgruppenförderung.
Erscheinungsort: Wien
Verlagspostamt: A-1060 Wien

Medieninhaber und Herausgeber: Péter Bornemisza Gesellschaft, A-1060 Wien, Capistrangasse 2/15. Redaktion: Mag. Zoltán Kató
E-Mail: bornemisza@gmx.at Bankverbindung der Gesellschaft: Unicredit-Bank Austria, 1020 Wien, Rotschildplatz 1
BLZ: 11000. Konto Nr. 00207578600, IBAN: AT581100000207578600; SWIFT (BIC): BKAUATWW